

Дуальна форма професійної освіти: основні аспекти і перспективи розвитку

А. Лукасевич - заступник виконавчого директора
з правових питань ФМУ

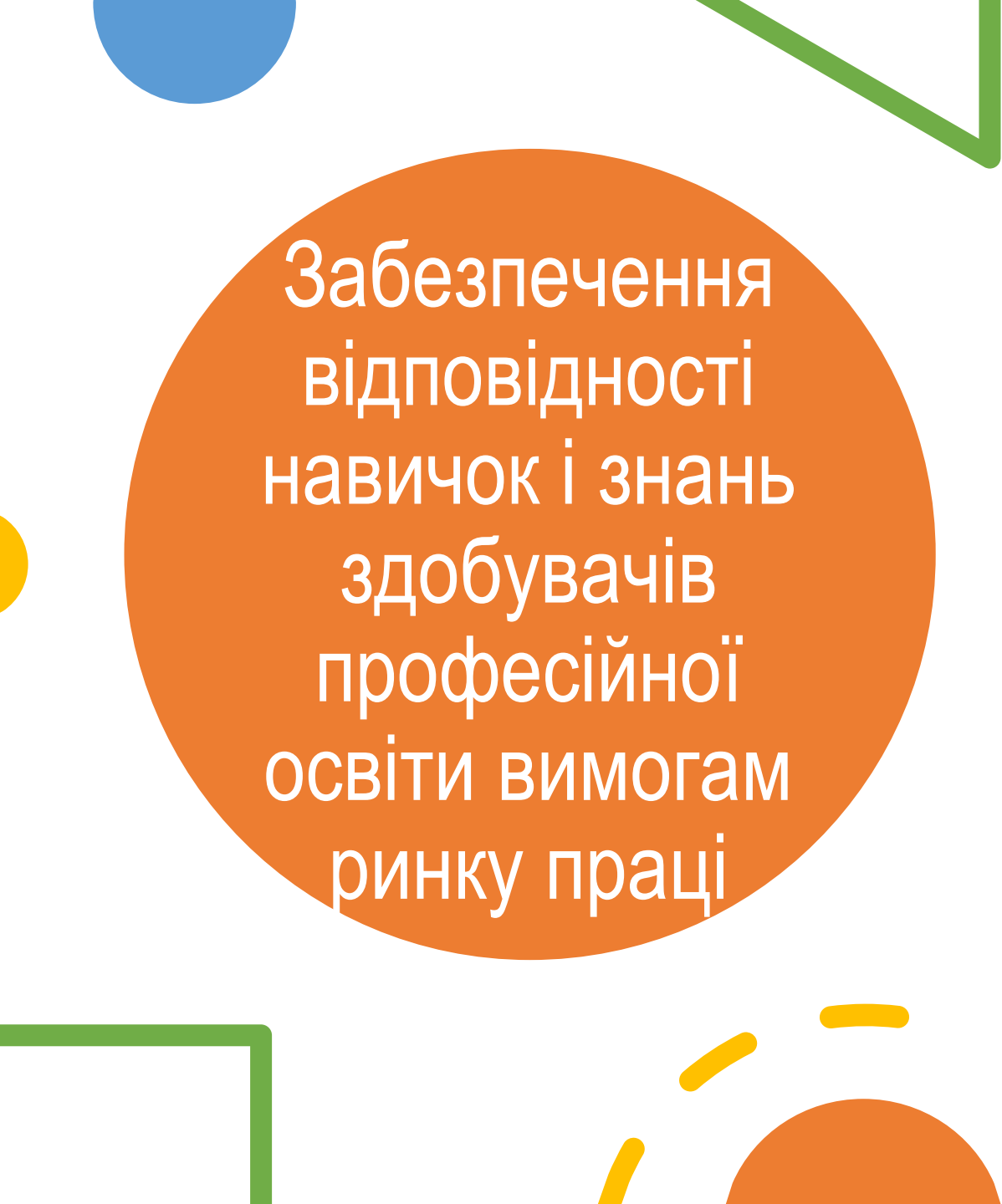
Основні виклики у професійній освіті

- Недостатня кількість здобувачів професійної освіти
- Невідповідність навичок випускників потребам ринку праці
- Низька популярність професійної освіти

Статистична інформація

Заклади професійної (професійно-технічної) освіти ¹					
(на початок навчального року)/ (beginning of academic year)					%
	Кількість закладів професійної (професійно-технічної) освіти	Кількість учнів, слухачів у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, тис.	Кількість осіб, прийнятих на навчання до закладів професійної (професійно-технічної) освіти, тис.	Кількість осіб, випущених із закладів професійної (професійно-технічної) освіти, тис.	
2020 ²	711	246,9	127,9	114,1	32
Заклади вищої освіти					
(на початок навчального року)/ (beginning of academic year)					
	Кількість ЗВО ¹ , од/ Number of institutions ¹ , units	Кількість осіб у ЗВО ¹ , тис./ Number of students, of which ¹ , thsd.	Кількість осіб, прийнятих на навчання до ЗВО ^{1,2} , тис./ Number of entrants ^{1,2} , thsd.	Кількість осіб, випущених із ЗВО ^{1,3} , тис./ Number of graduates ^{1,3} , thsd.	
2020/21 ⁴	515	1142	277	386	68

Забезпечення
відповідності
навичок і знань
здобувачів
професійної
освіти вимогам
ринку праці

Освітнє законодавство визначає різні форми практичної підготовки здобувачів освіти, серед яких здобуття освіти на робочому місці, виробниче навчання і практика, дуальна форма здобуття освіти.

Здобуття освіти на робочому місці – це безумовно найбільш наближений до виконання трудових обов'язків процес здобуття освіти, однак він стосується здебільшого працівників підприємств, тобто дорослого населення.

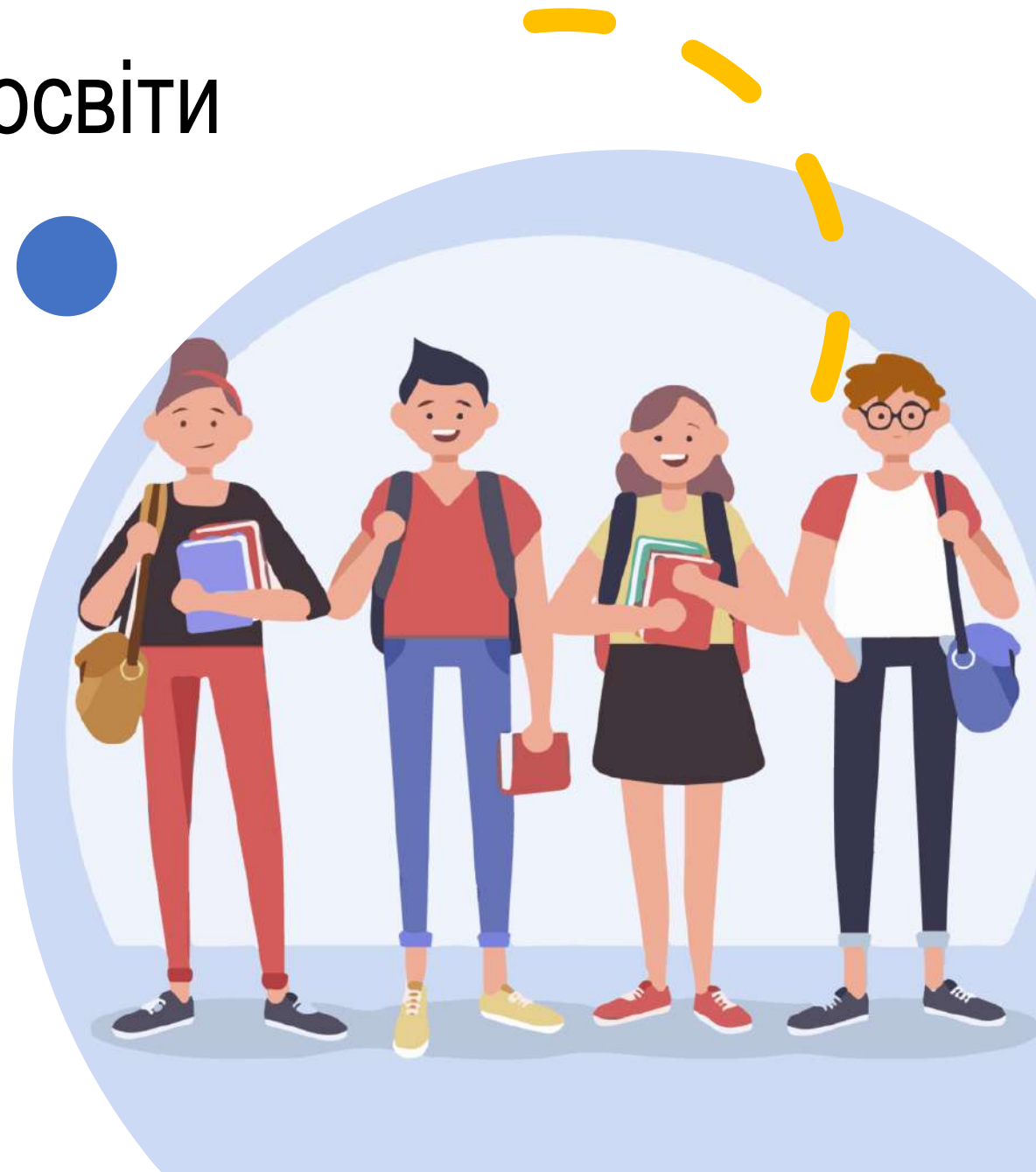
В свою чергу, до затвердження Положення про дуальну форму здобуття освіти єдиним способом для здобувачів професійної освіти, які навчаються в закладах освіти була виробниче навчання і практика.

Дуальна форма здобуття освіти

Закон України «Про освіту» (частина 10 статті 9):

«Дуальна форма здобуття освіти - це спосіб здобуття освіти, що передбачає поєднання навчання осіб у закладах освіти (в інших суб'єктів освітньої діяльності) з навчанням на робочих місцях на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації, як правило, на основі договору.»

Підстави, умови та порядок здобуття професійно-технічної освіти за дуальною формою у закладах професійно-технічної освіти визначаються Положенням про дуальну форму здобуття професійної (професійно-технічної) освіти (затверджене наказом МОН № 1551 від 12.12.2019 року, зареєстроване в Мін'юсті 20.02.2020 за № 193/34476)

Дуальна VS. Інші форми

ВИРОБНИЧЕ НАВЧАННЯ І ПРАКТИКА	ДУАЛЬНА ФОРМА ОСВІТИ
договори про навчально-виробничу практику між закладом професійної освіти і підприємством;	договір про здобуття професійної освіти за дуальною формою;
передбачає виконання роботи під наглядом керівників виробничого навчання та виробничої практики;	передбачає виконання робіт під наглядом майстрів виробничого навчання (зі сторони закладу освіти) та наставника (зі сторони підприємства);
учні закладів професійної освіти не включаються до штатного розпису працівників підприємства ;	здобувачі освіти можуть включатися до штатного розпису працівників у разі укладання трудових договорів;
можливе проходження виробничого навчання та виробничої практики з професій, спеціальностей, спеціалізацій, пов'язаних з важкими роботами і роботами з шкідливими або небезпечними умовами праці	відсутня можливість оформлення трудових відносин із неповнолітніми здобувачами освіти для виконання робіт з шкідливими або небезпечними умовами праці;
за фактично виконаний обсяг робіт підприємство нараховує учням заробітну плату, з яких не більше як 50% може бути спрямовано на рахунок закладу освіти для провадження його статутної діяльності;	підприємство забезпечує оплату праці здобувачів освіти за фактично виконаний обсяг робіт;

Дуальна VS. Інші форми

ДУАЛЬНА ФОРМА

242 здобувачі освіти

5 підприємств в 3 регіонах (Дніпропетровська, Донецька, Запорізька області)

4 заклади професійної освіти

ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА І НАВЧАННЯ*

Майже 2000 осіб

11 підприємств

33 заклади професійної освіти

ДУАЛЬНА ФОРМА

Майже 300 здобувачів освіти

6 регіональних філій та 1 філія

16 закладів професійної освіти

ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА І НАВЧАННЯ*

Майже 1700 осіб

6 регіональних філій

32 заклади професійної освіти

Суттєва різниця в кількості осіб, які проходять виробниче навчання і практику та здобувачів дуальної форми освіти з однієї сторони показує, що дуальна форма освіти не є абсолютно новою і набуття практичних навичок можливе і в умовах виробничого навчання і практики, а з іншої сторони може свідчити про явний потенціал для росту популярності дуальної форми здобуття освіти.

Для цього потрібно запровадити якісні зміни у підході та механізмах дуальної форми здобуття освіти, серед яких:

1. Популяризація робітничих професій, профорієнтаційні заходи.
2. Законодавчі зміни, що дозволять оформляти трудові відносини із неповнолітніми здобувачами освіти за дуальною формою на роботах з шкідливими або небезпечними умовами праці (учнівський трудовий договір тощо)
3. Запровадження пільг для підприємств, залучених до дуальної форми здобуття освіти

Покращення дуальної форми здобуття освіти

Профорієнтація та популяризація професійної освіти*:

- Первинне тестування здібностей та зацікавленості професіями учнів шкіл для визначення основного напрямку (починаючи з 7 класу)
- Розподіл учнів за фокус-групами відповідно тестування та надання їм можливості у вивченні професій, що кращі для них за результатами тестів
- Визначення підприємств та компаній, які можуть надати можливість для проходження екскурсій учнів шкіл вказаних класів з відвідуванням підприємств та виробництва. Важливий крок – запрошення до екскурсій на підприємство батьків учнів.
- Щорічне анкетування учнів після кожного відвідування підприємства та після кожної екскурсії з метою отримання інформації про вподобання учнів.
- Проведення в ігровій формі роботи з зацікавлення дітей в начальних класах шкіл.
- Проведення в ігровій формі конкурсів для дітей з залученням роботодавців у період канікул та літніх таборів.
- Відбудова у кожній громаді класів для трудового навчання учнів старшої школи з метою набуття ними навичок робітничих професій та отримання досвіду реальної практики на підприємствах громади.

* - заходи, запропоновані С. Анашкіним (Голова правління ГС «Холодильна асоціація України») та підтримані учасниками обговорення посібника з організації навчання на виробництві за дуальною формою ПТО

Покращення дуальної форми здобуття освіти

Створення кластерів дуальної форми здобуття професійної освіти

Під «кластером» мається на увазі організаційне об'єднання сильного регіонального бізнесу та представників органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, наприклад:

1. Представники підприємств певної галузі регіону (міста).
2. Представники управлінь освіти ОДА.
3. Представники управлінь освіти відповідних місцевих рад.
4. Представники закладів професійної освіти.

Покращення дуальної форми здобуття освіти

Завдання кластерів:

1. Виявлення потенційних вступників до закладів професійної освіти профорієнтаційні заходи здійснюються роботодавцями кластеру, представники органів виконавчої влади та місцевого самоврядування повинні забезпечити організаційну підтримку (напр. затвердження календарного плану заходів в закладах загальної середньої освіти, розробленого роботодавцями кластеру).
2. Формування груп вступників із числа осіб, які виявили бажання продовжити навчання за дуальною формою освіти.
3. Укладення тристоронніх договорів про здобуття професійної освіти за дуальною формою за якими, зокрема, учень зобов'язується вступити до закладу на дуальну форму здобуття освіти (базується на денній), підприємство – працевлаштувати та здійснювати навчання за дуальною формою (у разі можливості/необхідності), заклад освіти – забезпечити здобуття професійної освіти за дуальною формою.
4. Надання закладом освіти, представниками органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування організаційної допомоги при вступі осіб, які уклали відповідні договори (організоване подання документів та заяв на вступ).
5. Врахування уповноваженими органами інформації від «кластерів» щодо кількості укладених договорів (фактичної та прогнозованої) при формуванні регіонального замовлення.

Покращення дуальної форми здобуття освіти

Висновок

Створення кластерів та наділення їх відповідними повноваженнями, а також подальша їх робота забезпечить ефективний підхід до збільшення контингенту здобувачів професійної освіти, покращення ефективності формування регіонального замовлення, забезпечення зайнятості населення, задоволення потреб роботодавців, в першу чергу виробничого (промислового) спрямування.

Така модель також може бути ефективною для SME, які без об'єднання не володіють відповідними ресурсами для запровадження дуальної форми здобуття професійної освіти.

Основною особливістю є вибір ще учнем школи свого місця роботи та подальше здобуття професії одночасно у свого ж роботодавця та відповідному закладі освіти за дуальною формою. Фактично особа при ще задовго до вступу буде бачити реальну ціль і навіть майже одразу досягне її. Це принципова відмінність між тим як зараз здійснюється відбір здобувачів освіти за дуальною формою серед здобувачів, які вже вступили на денну форму.

Покращення дуальної форми здобуття освіти

Учнівський трудовий договір

- Різновид трудового договору;
- Не оподатковується ПДФО, ВЗ;
- ЄСВ сплачується лише в частині страхового внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності
- Дозволяється укладення відповідного договору неповнолітніми для працевлаштування на важких роботах і на роботах з шкідливими або небезпечними умовами праці, а також на підземних роботах;
- Можливість самостійного укладення договору у віці від 14 до 18 років без згоди батьків;
- Передбачає лише відпустку без збереження заробітної плати тривалістю до 14 календарних днів.

Покращення дуальної форми здобуття освіти

Пільги, державна підтримка для роботодавців та закладів освіти

- Зменшення ставок місцевих податків за рішенням відповідної ради для роботодавця чи закладу освіти у разі впровадження дуальної форми навчання та досягнення відповідних результатів діяльності;
- Податкові пільги зі сплати податків у разі досягнення вагомих результатів у підготовці осіб за дуальною формою навчання (напр. кількість здобувачів за дуальною формою досягає певного % від загальної чисельності здобувачів освіти; щорічне збільшення кількості вступників до закладів ПТО на певний % тощо);
- Прямі субсидії чи пільги для SME;
- Спільні інвестиції роботодавців та засновників закладів професійної освіти в покращення матеріально-технічної бази таких закладів з метою впровадження дуальної форми здобуття освіти;
- Пільгове кредитування за державними програмами;
- Надання додаткових стипендій в місцевих бюджетів для здобувачів освіти за дуальною формою тощо.

Дякую за увагу!

Ф | Федерація
М | Металургів
У | України